

Foreningen UFF-Butikkene i Norge

MILJØRAPPORT

2024

Foreningen UFF-Butikkene i Norge

Lindebergvegen 1, 2016 Frogner, Norge
post@uffnorge.org
Org: 946 204 404

UFF består av to selvstendige foreninger.
U-landshjelp fra Folk til Folk, Norge (1979) driver bistandsarbeid.

Foreningen UFF-butikkene i Norge (1987) driver innsamling
av klær og butikker.

INNHold

Foreningen UFF Butikkene i Norge.....4

Formål og historie
Oganisasjon og partnere
Føderasjonen Humana People to People

Innsamling av brukte klær.....7

Rammedirektivet for tekstilavfall
Håndtering av innsamlede tekstiler
Dokumentasjon og åpenhet

Tekstilavfall og presortering.....10

Økonomien i tekstilinnsamling.....11

Eksport av brukte klær.....12

Butikkene.....14

Erstatningseffekt
Kundeinformasjon og kunnskapsdeling

Forskning og utvikling.....16

Utviklingsprosjekter.....17

Fremtidsperspektiver.....18

Referanser.....19

FORENINGEN UFF BUTIKKENE I NORGE

Formål

UFF-butikkene i Norge er en forening som samler inn midler til bistandsarbeid gjennom innsamling og salg av brukte klær. Overskuddet går til utviklingsprosjekter i det globale Sør via hovedforeningen, U-landshjelp fra Folk til Folk Norge.

Organisasjonens humanitære arbeid er dermed finansiert gjennom en kombinasjon av gjenbruk og solidaritet, der klesdonasjoner fra folk i Norge omsettes til konkrete utviklingsprosjekter.

En Bonde i Makoni, Zimbabwe

Kort historikk

U-landshjelp fra Folk til Folk, Norge (UFF) ble etablert som en forening i 1979 – med formål å kjempe mot apartheid. I takt med verdens utfordringer har formålet utviklet seg, og i dag er hovedfokuset å skape et bedre liv for verdens mange fattige – sammen med de fattige selv.

UFF ble startet av frivillige. Aktivitetene i de første årene var preget av stor frivillig innsats, og UFFs arbeid er blitt formet av de mange frivillige som har engasjert seg over hele landet. Fra midten av 1980-tallet satset UFF for alvor på klesinnsamling. Vi etablerte klessortering og salg av brukte klær i egne butikker for å realisere donasjonsverdien i klærne. Bakgrunnen var mangel på penger til å bygge skoler og klinikker i afrikanske land som nylig hadde blitt selvstendige.

Det ble besluttet å plassere bruktklær-aktiviteten i en egen driftsforening, da dette arbeidet var vesentlig annerledes enn bistandsarbeidet som var hovedfokuset til U-landshjelp fra Folk til Folk. Foreningen UFF-butikkene i Norge ble grunnlagt i 1987. UFF-butikkene i Norge samler inn og selger brukte klær med mål om å videreføre donasjonsverdien av klærne til bistand.

Siden midten av 1990-tallet har UFFs aktivitet og inntekter økt. Vedtektene fastslår at midler samlet inn gjennom innsamling, sortering og salg av brukte klær i UFF-butikkene i Norge skal tilfalle U-landshjelp fra Folk til Folk og foreningens bistandsarbeid.

Organisasjon

UFFs arbeid er organisert rundt tre kjernefunksjoner: klesinnsamling, sortering og salg av brukte klær. Organisasjonen driver en landsdekkende innsamling med beholdere plassert i byer og lokal- samfunn over hele Norge. De innsamlede klærne transporteres til sorteringsanlegg i Europa hvor de vurderes for kvalitet og egnethet. De beste plaggene selges i bruktbutikker i større norske og andre europeiske byer.

Samarbeidspartnere

UFF Norges innsamling er basert på nært samarbeid med flere aktører:³ Kommuner og avfallsselskaper spiller en nøkkelrolle ved å stille opp plasser til innsamlingsbeholdere – Et samarbeid som både styrker kommunenes avfallshåndtering og gir innbyggerne enkel til- gang til å donere brukbare klær.

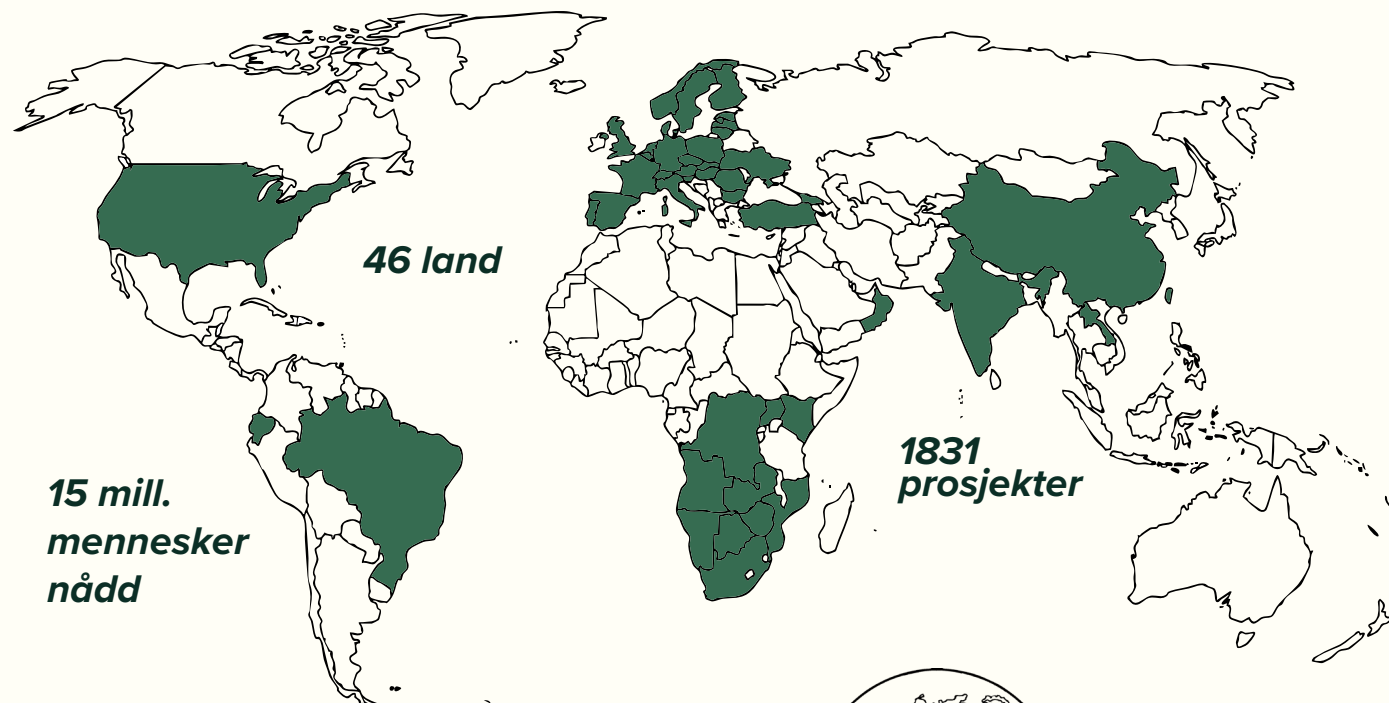
UFF er en av grunnleggerne av Nordic Textile Network, en sammenslutning av aktører som praktiserer og fremmer miljøvennlig tekstilhåndtering i tråd med avfallshierarkiet. UFF samarbeider også med idrettslag, som får økonomisk støtte for å huse beholdere, og med søsterorganisasjoner i Humana People to People-nettverket, som sørger for videre bearbeiding og utviklingsrettet bruk av klærne.

- UFF Norge deltar dessuten i faglige nettverk og prosjekter som styrker sporbarhet og kvalitet i hele verdikjeden.

Sertifiseringer

UFF Norge er godkjent av Innsamlingskontrollen⁴, som sikrer åpenhet i regnskap og formål og styrker tilliten hos giverne. I august 2025 fullførte UFF sin sertifisering som Miljøfyrtårn⁵ – en nasjonal ordning som tilbyr et konkret sertifiseringsverktøy og et e/ektivt miljøledelsessystem. Ordningen hjelper virksomheter å redusere miljøpåvirkning, stimulere til grønn omstilling og øke konkurransekraften. Sertifiseringen er godkjent av EU og anerkjent som en o/isiell miljøstandard i Norge.

FØDERASJONEN HUMANA PEOPLE TO PEOPLE

Føderasjonen er en internasjonal utviklingsorganisasjon bestående av et nettverk på 29 medlemmer. Hvert medlem er en erfaren lokal organisasjon som er uavhengig og selvstyrt. Medlemmene deler de samme verdiene, ambisjonene og visjonene i sitt utviklingsarbeid globalt.

Føderasjonen tar tak i de mest pressende sosiale, økonomiske, miljømessige og humanitære utfordringene i Afrika, Asia samt Sentral- og Sør-Amerika.

Våre kjerneområder er helse, utdanning, bærekraftig landbruk og miljøpraksiser, lokalsamfunnsutvikling samt bærekraftig gjenbruk og sirkularitet av tekstiler.

Vi bygger lokal kapasitet og handlekraft, og setter bærekraft først.
Utviklingsarbeidet vårt er i tråd med FNs bærekraftsmål samt nasjonale og kontinentale utviklingsstrategier.*

UFF-butikkene i Norge er medlem av
The Federation Humana
People to People²

Gjennom hele vår historie har vi engasjert oss i lokalsamfunn ved å lytte til deres behov, lære av deres erfaringer og inkludere deres perspektiver i programmene våre.

Denne samarbeidsmetoden styrker våre utviklingsstrategier, og evne til å møte nye og komplekse utfordringer. Vi verdsetter gjen-sidig vekst, da det styrker vår evne til å håndtere dynamiske problemstillinger effektivt.

(Teksten er hentet fra Humana People to People Progress Report 2024, lett tilpasset)

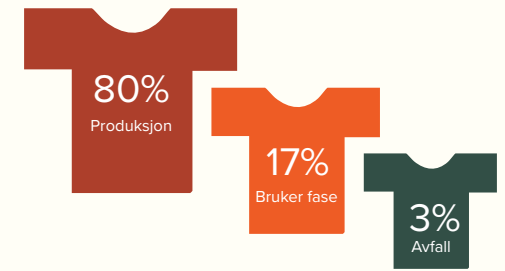
INNSAMLING AV BRUKTE KLÆR, SKO OG TEKSTILER

Å samle inn klær, sko og tekstiler til gjenbruk handler grunnleggende sett om å spare på jordas ressurser.

I tidligere generasjoner kastet ingen noe som fortsatt kunne brukes. Klær ble sydd til bestemte personer som trengte dem, lappet og reparert når de ble slitt fordi nye klær var dyre, gitt videre til familiemedlemmer eller venner når man vokste ut av dem – og først kastet når de var utslitt. Det var ikke ideologi, men nødvendighet. Dermed tok det lang tid før noe ble avfall.

I dag har vi en annen livsstil, hvor det produseres langt mer enn vi rekker å bruke opp. Tekstilforbruket har eksplodert og mengden kasserte klær har vokst dramatisk.

Å gjenbruke klær er en effektiv måte å redusere klimaavtrykket på. Ved å forlenge leve- tiden til klær gjennom gjenbruk sparer vi både ressurser og CO2-utslipp.

Rundt 80 % av det totale klimafotavtrykket fra klær skjer allerede i produksjonsfasen – altså før de i det hele tatt er tatt i bruk.

Rammedirektivet for Avfall (WFD)¹

The Waste Framework Directive (WFD)⁷ er det juridiske rammeverket for avfallshåndtering i EU. Formålet er å beskytte miljø og menneskers helse ved å redusere skadelige effekter av avfallsproduksjon og håndtering. Norge følger EUs miljøkrav og er blant de «beste i klassen» på flere områder.

WFD bygger på avfallshierarkiet, en rangering av avfallshåndteringsmetoder hvor de mest miljøvennlige prioriteres øverst og de minst miljøvennlige nederst. Målet er å minimere avfall og maksimere ressursutnyttelse.

WFD inneholder flere krav som er av stor betydning for bl.a. UFF. Ett av disse er kravet om separat innsamling av tekstiler fra starten av 2025. Hvordan dette kravet skal følges opp i norsk sammenheng er ennå ikke helt klart.

Fram til 2025 har sivilsamfunnsorganisasjoner i Skandinavia samlet inn klær, sko og tekstiler til veldedige formål gjennom den såkalte «skandinaviske modellen».

Denne bygger på tillit til at folk selv skiller mellom hva som er avfall som hører hjemme i avfallssystemet, og hva som fort- satt har verdi for andre og derfor doneres til veldedige innsamlere. Modellen anerkjenner sivilsamfunnets rolle både for miljøet og for å skape verdi lokalt og globalt.

WFDs krav om at alle separat innsamlede tekstiler skal behandles som avfall, truer den skandinaviske modellen, som i et halvt århundre har vist seg å være et svært effektivt system for å utnytte tekstilenes fulle potensial.

Avfallspyramiden

Forebygging av avfall er det beste alternativet, og sende til avfall til fylling bør være aller siste utvei

Avfallsforebygging
Lage mindre avfall

Ombruk
Bruke ting om igjen

Reprasjon
Reparere klærne

Materialgjennvinning
Nye produkter av tøyets fiber

Energigjennvinning
omdanne avfall til energi

Avfall

INNSAMLING AV BRUKTE KLÆR, SKO OG TEKSTILER

HÅNDTERING

UFF samler inn klær som kan gjenbrukes. UFF tar imot klær, sko, tilbehør og lettere hushold- ningstekstiler, inkludert duker, håndklær, gardiner, puter, sengetøy og myke leker. Det som ikke kan brukes direkte om igjen kan ofte repareres eller materialgjenvinnes. Tekstiler som er ubrukelige blir sendt til forbrenning med energi- gjenvinning. Innsamlingen skjer i to trinn:

Sjåførens screening

Innsamlingssjåføren tømmer containerne manuelt og flytter innholdet over til innsamlingsbilen. I denne prosessen fo- retar sjåføren en grovsortering og plukker ut åpenbart avfall. «Åpenbart» betyr at sjåføren kanse, lukte eller kjenne at det er avfall, helst uten å åpne posene.

Med avfall menes enten materiale som ikke har noe med klær, sko eller tekstiler å gjøre, eller tekstiler som er så skadet eller tilsølt at avfallsforebygging ville være mer kostbart enn forbrenning. Slike mengder legges separat i bilen.

Denne sorteringen er avgjørende for å redusere risikoen for at gjenbrukbare klær blir forurensset, og for å hindre at fuktige eller skitne tekstiler eksporteres.

Foto: Manuell sortering av originaltøy på sorteringsanlegget i Bodø

Mor og datter donerer gjenbrukstekstiler UFF

Profesjonell sortering

Det andre trinnet skjer på sorteringsanlegg, hvor erfarne sortere vurderer hvert enkelt plagg med gjenbrukspotensial ut fra en lang rekke kvalitetskriterier.

Alt fra produkttype, stil, størrelse, fasong, materiale, grad av slitasje, feil eller skader, fargeendring, renhet og mer.

Store sorteringsanlegg opererer ofte med 100– 200 kategorier. Tekstiler som ikke kan gjenbrukes, men har potensial for materialgjenvinning, sorteres i ca. 10 ulike kategorier, hvor de vanligste er hvit bomull, farget bomull, dongeri og akryl/ striknet.

INNSAMLING AV BRUKTE KLÆR, SKO OG TEKSTILER

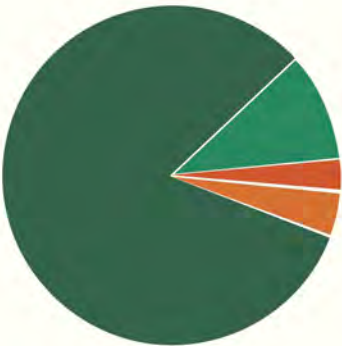
DOKUMENTASJON OG ÅPENHET

I Europa har innsamling og handel med brukte klær vært praktisert i mange tiår, hovedsakelig av frivillige organisasjoner, som en måte å finansiere sine velledige aktiviteter på. Disse organisasjonene har ofte vært unntatt fra profesjonelle krav, delvis fordi mye av arbeidet utføres av frivillige eller i uformelle strukturer. Dermed har sektoren generelt manglet data.

Dette har skapt behov for endring – med krav om standarder, sertifisering og dokumentasjon i hele verdikjeden.

Humana People to People (HPP) har etablert et frivillig system for dokumentasjon og åpenhet, Textile Transparency Reporting, som følger «klærnes vei» – fra innsamling i det globale nord til sluttbrukere i det globale sør.

En uavhengig tredjepart, Mepex Consult AS 8, samler inn data fra alle ledd i verdikjeden, gjennomfører stikkprøver og systemrevisjoner på deltakende sorteringsanlegg, og skriver den årlige Textile Transparency Report (TTR).

UFF SAMLET INN 6,900 TONN I 2024

- 82,2% Tekstiler til gjenbruk
- 10,9% Tekstiler til materialgjenvinning
- 2,5% Annet avfall til materialgjenvinning
- 4,4 Annet avfall

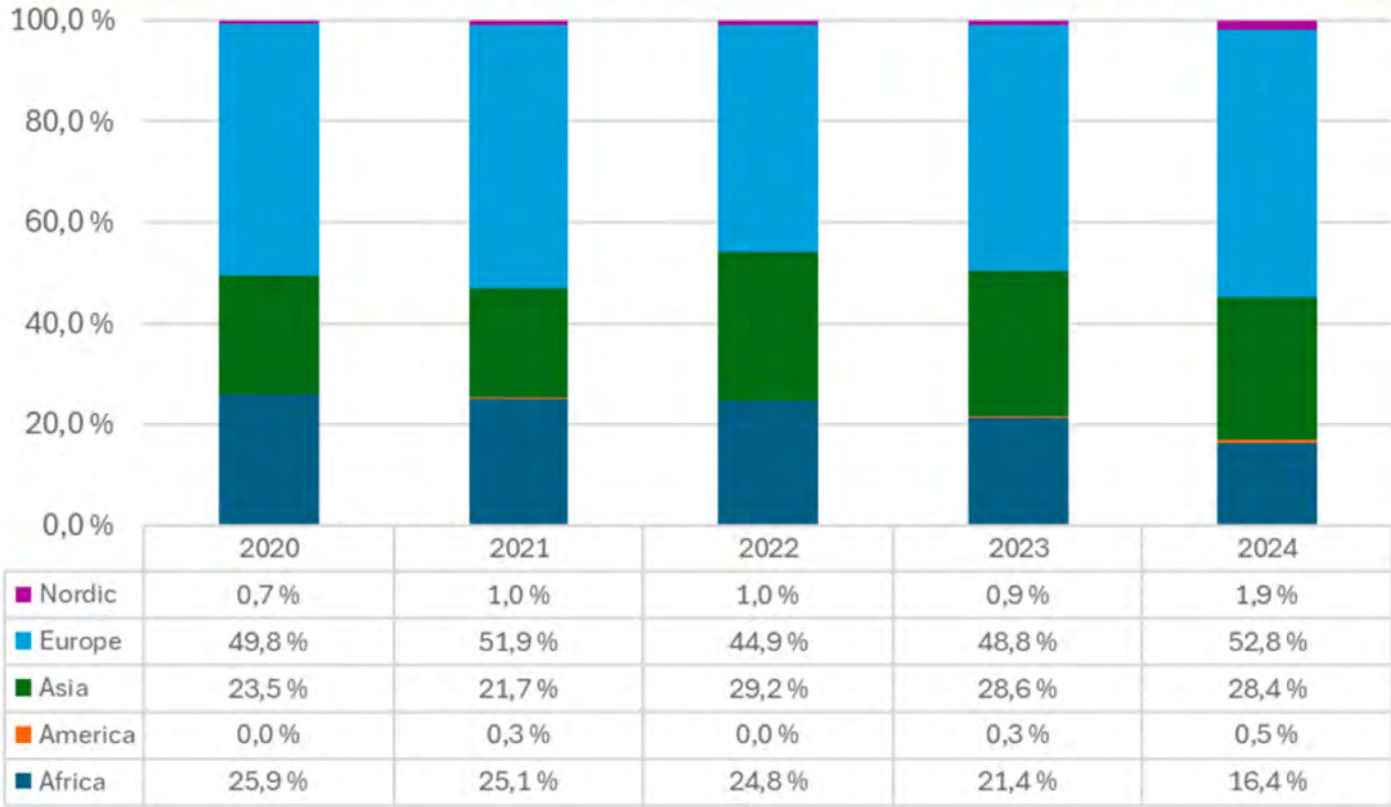
Folk som leverer klær er ofte nysgjerrige på hva som faktisk skjer med klærne. TTR bidrar til mer ordentlig kunnskap om dette, og hjelper samtidig kommuner og avfallsselskaper å stille større krav til dokumentasjon.

For UFF har dette skapt et ønske om å bli sertifisert på et høyere nivå. Som et første skritt har UFF kvalifisert seg til Miljøfyrtårn-sertifisering, og dette målet ble nådd i august 2025.

Miljøfyrtårn®

Mottakerland for tekstiler samlet inn av UFF Norge 2020-2024

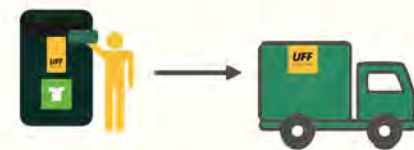

TEKSTILAVFALL OG PRESORTERING

De skandinaviske landene har tolket WFD-kravet om separat innsamling av tekstiler ulikt og derfor også implementert kravet forskjellig. Dette, sammen med uenighet om ansvarsforhold, mangel på faglig erfaring med sirkulære praksiser og mangel på klare, felles definisjoner av grunnleggende spørsmål som grensen mellom avfall og gjenbruksprodukter, har resultert i bisarre og motvirkende praksiser.

Slik fungerer det:

Alt innhold i UFFs innsamlingscontainere blir først kontrollert og sortert. Innsamlings sjåførene kontrollerer innholdet i containerne og fjerner åpenbart avfall (ikke-tekstiler samt våte eller forurensede tekstiler). For hver innsamlingsplass blir mengdene av både det avviste avfallet og de godkjente klærne estimert.

På enkelte innsamlingssteder (hovedsakelig gjenvinningsstasjoner) har sjåførene tillatelse til å la det åpenbare avfallet bli igjen på stedet.

Avvist avfall som ikke kan bli igjen, samt de godkjente klærne, legges i innsamlingsbilen på separate steder og transporteres til lageret.

Pakking av innsamlede klær på lageret

Avfall som ikke ble oppdaget og fjernet under sorteringen på innsamlingsstedet, kan bli oppdaget når klærne pakkes på lageret. Avfallet som blir avvist i denne fasen, sorteres i henhold til de lokale kommunale kravene.

Etter UFFs erfaring er folk flest ganske flinke til å skille riktig mellom gjenbrukbare klær og ikke-gjenbrukbart tekstilavfall. Det er langt vanskeligere å skille mellom de ulike nivåene av tekstilavfall. Dette fører til at tekstiler leveres til feil materialstrømmer.

Feil håndteres i fellesskap mellom innbyggere, kommuner og innsamlere. Nøkkelen er rikelig og riktig informasjon for å forebygge feil. De ansatte på gjenvinningsstasjonene, som veileder innbyggere ansikt til ansikt, er avgjørende. Når feil likevel oppstår, til tross for alle forhåndsregler, løses problemet gjennom sortering.

Derfor er den grunnleggende screeningen og utsorteringen av åpenbart avfall som innsamlings sjåførene gjør, så viktig.

En konsekvens er at veldedige innsamlere som UFF har mottatt store mengder ubrukelig tekstilavfall i innsamlingsbeholderne. Uavhengig av hvordan dette uheldige problemet til slutt blir løst, viser dagens situasjon behovet for ulike typer sortering av tekstiler på ulike trinn i verdikjeden.

Noe tekstilavfall er særlig vanskelig:

1. Flerlags tekstiler, f.eks. fôrede jakker. Disse er per i dag ikke egnet for materialgjenvinning, da dagens skannere ofte bare kan skanne overflaten og ikke i dybden.

Det finnes fortsatt ingen økonomisk levedyktig metode for å separere lagene. Dersom den fôrede jakken ikke er god nok for gjenbruk, må den forbrennes, eller den kan eventuelt materialgjenvinnes til komposittprodukter, dvs. isolasjon eller (møbel)plater.

2. Produkter som bare er funksjonelle i par, f.eks. sokker, votter og sko. Med mindre begge sko er med, og begge holder gjenbrukskvalitet, er de avfall. Fortellingen om gjenvinningspotensialet i den «enslige sokken» er en myte; i realiteten utgjør denne typen små strikkeprodukter en utfordring for flere eksisterende teknologier.

ØKONOMIEN I TEKSTILINNSAMLING

Utilisation of used textiles originally collected by UFF Norway in the period 2020- 2024.					
	2020	2021	2022	2023	2024
Textiles, reuse	71,2 %	73,0 %	78,2 %	82,2 %	82,2 %
Textiles, material recycling	19,4 %	19,3 %	15,8 %	11,3 %	10,9 %
Textiles, other treatment	4,8 %	2,7 %	1,5 %	1,2 %	0,0 %
Waste, material recycling	1,5 %	1,6 %	0,9 %	1,1 %	2,5 %
Waste, other treatment	3,1 %	3,4 %	3,6 %	4,2 %	4,4 %
Total	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

De siste fem årene med data fra Textile Transparency Reports viser at kvaliteten på klærne UFF samler inn har vært forholdsvis stabil⁹.

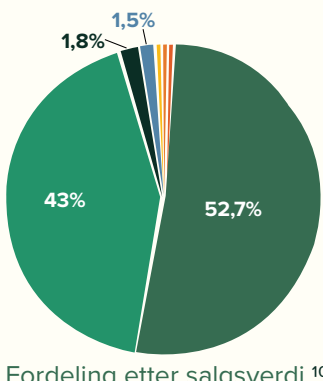
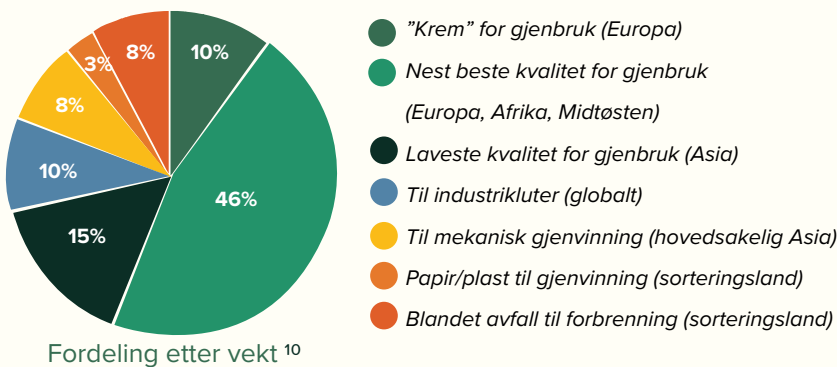
Med EUs krav om separat innsamling fra 2025 har imidlertid volumene økt betydelig – særlig fra gjenvinningsstasjoner, hvor økninger på opptil 200 % er registrert. Utfordringen er at en stor del av det ekstra volumet er vått, skadet og uegnet tekstilavfall. Noen steder er opptil 50 % av klærne kun egnet til forbrenning.

Denne utviklingen påvirker økonomien: Bare de gjenbrukbare tekstilene har reell markedsverdi, mens de som kan materialgjenvinnes nesten ikke har pris (jf. Nordisk ministerråds analyse)¹⁰

Samtidig er kiloprisen på «Originaltøy» halvert sammenlignet med i fjor. Det finnes fortsatt ingen bærekraftige løsninger for lokal materialgjenvinning, og produsenter etterspør fortsatt primærfibre.

Det økonomiske potensialet i de nye volumene er derfor nær null, mens driftskostnadene øker. Flere innsamlere – både i Norge og andre land har allerede redusert dekningsområdet sitt eller måttet stenge. Den økonomiske ubalansen truer en modell som har fungert effektivt i over 50 år.

Det er akutt behov for støtte, f.eks. fra kommuner som betaler for innsamlings tjenesten, inntil produsentansvaret kan ta over. Samtidig må innsamlings- og behandlingssystemet tenkes på nytt slik at en ny, økonomisk bærekraftig løsning kan etableres.

EKSPORTEN AV BRUKTE KLÆR

Det meste av klær, sko og tekstiler i Norge er im-portert, hovedsakelig fra Asia. På samme måte blir det meste av disse klærne, skoene og tekstile-ne eksportert når folk i Norge slutter å bruke dem. Hovedårsaken til importen er mangel på bære-kraftig innenlandsk produksjon. Hovedårsaken til eksporten er mangel på bærekraftig gjenvinnings-industri.

For å opprettholde tekstilsirkularitet må tekstilfibre-ne tilbake inn i produksjonsfasen, ofte i blandin-ger med primærfibre. Klesindustrien er i sin natur global. Den setter sitt miljøavtrykk i hver sekvens av livsløpet. Noe kan og må gjøres for å redusere dette avtrykket. EUs strategi for bærekraftige og sirkulære tekstiler presenterer 11 flere hovedtiltak. Noen åpenbare tiltak er:

- *Kjøp mindre og bruk lenger.*
- *Når du må kjøpe, kjøp brukt.*

Begge disse tiltakene bidrar til å redusere pro-duksjonen av nye tekstiler. Dette er viktig etter-som produksjonsfasen er den klart mest skadeli-ge for miljøet.

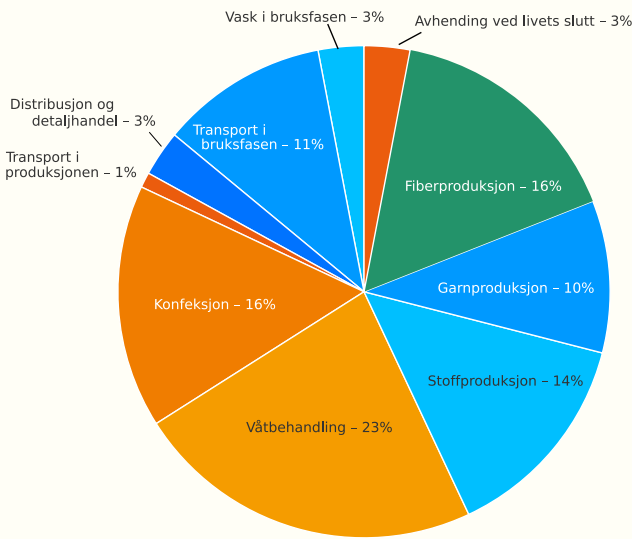
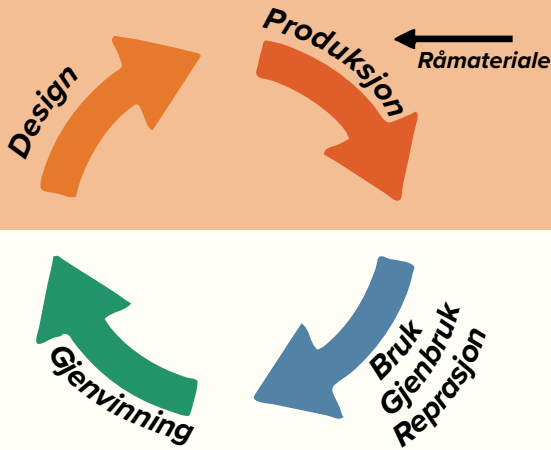
Når det mangler tilstrekkelige nasjonale løsninger for gjenbruk og materialgjenvinning av uønskede tekstiler, blir de eksportert. Her presenteres fire eksportsenarioer:

1. Eksport av finsorterte bruktklær (= ikke avfall) til markeder som etterspør produktene.
2. Eksport av blandede brukte tekstiler, pre-sortert i Norge for å fjerne avfall, til et kvalifisert profesjonelt sorteringsanlegg som finsorterer og selger de sorterte tekstilkategoriene til etterspør-selsmarkeder (både gjenbruk og materialgjenvin-ning).
3. Eksport av Originaltøy (= klær, sko og tekstiler donert for gjenbruk) til profesjonell sortering. Ori-ginaltøyet screenes og renses for åpenbart avfall av profesjonelt personell på innsamlingspunktet.
4. Eksport av «alt som havner i containerne», for vurdering og håndtering i utlandet.

UFF benytter scenariene nr. 2 og 3.

Scenario nr. 1 brukes ikke mye, om i det hele tatt, i Norge. Det foregår noe finsortering i Norge, men hovedsakelig for å forsyne egne bruktbu-tikker med varer av høy kvalitet. Scenario nr. 4 bør ikke brukes i det hele tatt, fordi det innebærer eksport av avfall som burde identifiseres tidlig i prosessen og hånd-teres korrekt ved forbren- ningsanlegg i Norge.

Fordelen med scenariene 2 og 3 er at de repre-senterer løsninger på Norges utilstrekkelige gjen-brukskultur og mangel på gjenvinningskapasitet i industriell skala. Eksport til land med omfattende gjenbrukspraksis forlenger «livet» til tekstiler. Å utnytte gjenbrukspotensialet i tekstiler er også det enkleste og beste mottiltaket mot framveksten av ultra-fast fashion.

EKSPORTEN AV BRUKTE KLÆR

Noen er bekymret for at eksport av brukte klær til for eksempel Afrika vil forårsake alvorlig miljøska-de. Det er riktig at mangelen på effektive avfalls-systemer skaper miljøproblemer, men problemer med tekstilavfall løses ikke ved å forby import av brukte klær. Fattige afrikanere går ikke nakne for å «redde miljøet»; de kjøper billige, lavkvalitets klær importert primært fra Kina.

Alt tøy blir avfall – også det som kjøpes nytt. Og i samfunn som ikke har råd til effektive avfallssystemer, ender alt avfall på fyllinger.

The OR Foundation, som har utspring i USA og del-vis finansieres av Shein i Kina, har spredt påstan-den om at 40 % av alle brukte klær som ankommer Ghana, går direkte på landfills. Denne «40 %» er dessverre blitt oppfattet som en allmenn sannhet i det globale nord. En annen uheldig misforståelse er at brukte klær gis som veldedighet fra det glo-bale nord til det globale sør. Dette stemmer i noen tilfeller, men i realiteten er den klart største ande-len brukte klær som importeres til Afrika handels-varer, bestilt etter strenge spesifikasjoner for type og kvalitet, og betalt av mottaker.

I 2024 krevde et stort antall mennesker i Afrika – mennesker som handler med brukte klær til daglig å bli hørt i denne saken. Dette resulterte i en serie internasjonale konfe-ranser, noen også i Norge. Et annet resultat var etableringen av flere dyptgående vitenskapelige studier av virkningen av handelen med brukte klær i Ghana, Kenya og Mosambik 14.

De afrikanske stemmene og studiene leder til flere konklusjoner om eksport av brukte klær til Afrika:

- *Kanskje trenger ikke vi klærne - men andre gjør det.*
- *Handelen med brukte klær skaper tusenvis av arbeidsplasser og dermed levebrød og en rekke positive ringvirk-ninger.*
- *Dette er handel. De involverte er for-retningsfolk, profesjonelle – ikke ofre.*
- *Handel skjer der det finnes et marked.*
- *Klærne er handelsvarer, sortert etter kundens instruksjoner. Forholdet er dynamisk; gjensidig tilfredshet er av-gjørende. Derfor er kvalitetssikring en kontinuerlig prosess, sikret gjennom vedvarende dialog.*

African Voices” event i Oslo 25. September, 2024

Foto: Noah Gylver, UFF Second Hand Prisenstgate

BUTIKKENE

ERSTATNINGSEFFEKT

Det kan være mange grunner til å kjøpe klær og sko brukt; det å gjøre det av miljøhensyn er i vekst. Det er allment kjent at produksjon av klær særlig relativt billige moteplagg av lav kvalitet har en høy miljøkostnad.

Med dette i tankene velger mange bevisste mennesker å kjøpe brukt i stedet for nytt, med intensjon om å motvirke den ressurskrevende og sterkt forurensende produksjonen av nye klær.

Det er en vanlig antakelse at kjøp av et brukt plagg erstatter produksjonen av et tilsvarende nytt plagg. Dette kan forstås som erstatningsraten for brukte klær: i hvilken grad kjøp av en brukt vare erstatter produksjon av en tilsvarende ny vare. Hvis jeg kjøper en brukt skjorte i en bruktbbutikk og det erstatter produksjonen av en ny skjorte, er erstatningsraten 1, eller 100%.

I praksis er det ikke så enkelt. For det første må virkningen av handelen med brukte klær på produksjonen av nye klær ses over lengre tid. Når folk kjøper mer brukt i stedet for nytt, vil motebransjen åpenbart reagere på nedgangen i nysalget ved å justere produksjonen (og kampanjene) deretter.

For det andre er ikke alle kjøp av brukte klær gjort i stedet for å kjøpe nytt;

Noen kjøp kommer i tillegg til kjøp av nye klær. I slike tilfeller erstatter ikke kjøpet av brukt produksjon av nytt i det hele tatt, og erstatningsraten er null.

Når vi vurderer miljøpåvirkningen av tekstilproduksjon og tiltakene vi iverksetter for å redusere den, må vi ta erstatning i betraktning.

Sett fra et miljøperspektiv er det viktig å oppnå en så høy erstatningsrate som mulig for brukte klær – altså at folk i størst mulig grad skaffer seg brukte klær i stedet for å kjøpe nye.

BUTIKKENE

MÅLGRUPPER OG EFFEKT

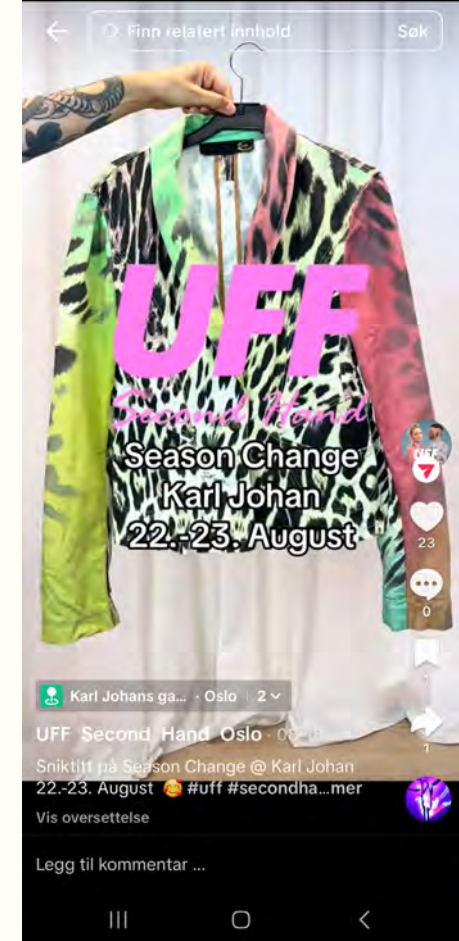
Det kan ikke understrekes nok hvor viktig det er å nå ut til mennesker som følger raske moteendringer og har høyt forbruk, for å endre atferd i retning av gjenbruk.

Den primære målgruppen for UFFs bruktbutikker er moteinteresserte unge og unge voksne. UFF Second-hand er, på en annen måte enn de fleste andre aktører i Norge, et bærekraftig alternativ til fast fashion.

Dette praktiseres i måten vi markedsfører oss, gjennom bevisst og aktivt arbeid med vareutvalget og hvordan dette presenteres i butikkene.

I 2024 ble over 257 000 plagg gjenbrukt gjennom salg til rundt 176 000 kunder i UFFs bruktbutikker.

Dette salget tilsvarer en CO2-besparelse på om lag 750 tonn. UFF Second-hand jobber med strategisk planlegging og høy tilstedeværelse i sosiale medier. Antall følgere på Instagram var rundt 18 100 ved utgangen av 2024.

UFF Second Hand Torggata

INFORMASJON OG KUNNSKAPSDELING

De siste årene har UFF Norge spisset satsingen på utdanning og kunnskapsdeling som kjerneaktivitet.

Gjennom systematisk dokumentasjon, internasjonal dialog og ordentlig debatt, arbeider foreningen for en mer rettferdig og bærekraftig tilnærming til tekstilforbruk og avfallshåndtering.

Et sentralt tiltak i dette arbeidet var **African Voices-kampanjen**, der representanter fra Ghana og Angola – inkludert Carlos Cambuta fra ADRA Angola – ble invitert til å dele egne erfaringer med betydningen av brukte klær for sysselsetting, økonomi og klima i Afrika. Dette reflekterte UFF Norges ønske om å styrke direkte dialog, og la aktører fra det globale sør komme til orde i en debatt som ofte føres uten deres stemmer.

UFF Norge er også med-grunnlegger av **Nordic Textile Network (NTN)** – et formalisert nordisk nettverk som samler sivilsamfunnsaktører fra Norge, Sverige og Danmark i arbeidet for trans- parens, felles standarder og nyanserte politiske løsninger. NTN har blant annet utarbeidet policy- dokumenter om produsentansvar og markert seg i den europeiske debatten om «end-of- waste»-status for tekstiler.

Nasjonalt er UFF Norge en aktiv del av **nettverket for klesinnsamlere**, hvor det i 2025 arbeides med å utvikle en felles standard for seriøse aktører. Nettverket fokuserer på minimumskrav til kommunale innsamlingssystemer, utfordringer med lavere kvalitet i tekstilstrømmen og behovet for MVA-justering på bruksalg.

En velfungerende gjenvinningskjede – både i Norge og internasjonalt – er en viktig del av løsningen på klima- og ressursutfordringene vi står overfor.

Matus Kotulak, UFF, på "African Voices" event i Oslo

Dette ble også tatt inn i dialogen med **Klima- og miljødepartementet** i september 2025, hvor UFF og andre aktører presenterte en felles appell: Nå truer ufinansierte EU-krav med å svekke hele det norske gjenbrukssystemet. Foreningen foreslo blant annet etablering av en arbeidsgruppe med kommuner og sivilsamfunn, og fremmet konkrete forslag om overgangsordninger, MVA-justering og akselerert EPR.

UFF Norges informasjonsarbeid er bredt og omfatter informasjon om utviklingsprosjekter, dokumentasjon av miljøeffekter og politisk kunnskapsdeling. Innsatsen utfyller hverandre og reflekterer en helhetlig tilnærming, hvor miljøansvar, globalt samarbeid og sosialt engasjement sees som sammenhengende deler av en felles visjon.

FORSKNING OG UTVILKING (R&D)

UFF har de siste årene bidratt betydelig til kunnskaps- og praksisutvikling i tekstilsektoren – både nasjonalt og i Norden.

Bidragene spenner fra konkret datainnsamling til teknologisk innovasjon og faglig nettverks-bygging.

Seks nøkkelinitiativ illustrerer bredden og dybden i organisasjonens R&D-engasjement:

Det Nordiske forskningsprosjektet SATIN
Et viktig bidrag kom i det nå avsluttede nordiske forskningsprosjektet SATIN, der UFF bidro til å kartlegge balansen mellom tilgjengelige mengder gjenvinnbare tekstiler og kapasiteten for sortering og materialgjenvinning i Norden. Prosjektet pekte på behovet for regional koordinering, investering i infrastruktur og mer presise data om fibersammensetning og mengder.

Nasjonalt pilotprosjekt for separat innsamling av tekstiler
UFF har også spilt en aktiv rolle i det nasjonale norske pilotprosjektet for separat innsamling av tekstiler. UFF deltok i praktiske tester og sorteringsanalyser, særlig i pilotområdet Trondheim. Her var UFF involvert i grovsortering av innsamlede tekstiler, som ga viktig kunnskap om kvalitet, sammensetning og muligheter for gjenbruk og materialgjenvinning. Erfaringene er sentrale for å forstå potensial og begrensninger i ulike innsamlingsmodeller.

Offisiell åpning av UFF's ArcTex sorteringsanlegg i Bodø

Samarbeid med Handelens Miljøfond
I direkte forlengelse av ArcTex tok UFF initiativ til samarbeid med Handelens Miljøfond om et målrettet forskningsprosjekt med fokus på material sammensetningen i tekstiler. Prosjektet kartlegger mengde og type fibre – særlig polyester – i tekstiler levert til sortering i Nord-Norge. Detaljerte data samles inn ved hjelp av både produsentetiketter og NIR-skanning (FabriTell), og vekt og sammensetning registreres systematisk. Dette arbeidet danner grunnlag for å vurdere teknologiske og økonomiske muligheter for materialgjenvinning – lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

ISORTX
UFFs deltakelse i ISORTX-prosjektet er et annet eksempel på organisasjonens bidrag til framtidsløsninger. Prosjektet tar sikte på å forbedre sortering og håndtering av vanskelige tekstiltyper, inkludert polyesterbaserede produkter. UFF bidrar med felterfaring og stiller tekstilprøver til rådighet for testing og utvikling. Slik knytter organisasjonen hverdagen i sorteringen til teknologiutviklingen i forskningsmiljøene.

Fagforum
Til slutt deltar UFF i Sirk Norway sitt Fagforum, der aktører på tvers av avfallssektoren møtes for å utveksle kunnskap og drøfte faglige og strategiske utfordringer. Her bidrar UFF med perspektiver fra tekstilsektoren og deler erfaringer fra sortering, logistikk og datadrevet kvalitetsvurdering. Deltakelsen sikrer at praktisk kunnskap fra sivilsamfunnet tas inn i det nasjonale utviklingsarbeidet og styrker koblingen mellom operativ erfaring og politiske beslutningsprosesser.

Sorteringsanlegget ArcTex i Bodø
Etableringen av sorteringssenteret ArcTex i Bodø har også vært et betydelig forskningsskritt. Anlegget ble etablert som et konkret og modig svar på behovet for lokal behandling av brukte tekstiler i Nord-Norge. ArcTex har vist seg å være mer enn et driftsanlegg: Det har blitt en testplattform for avansert datainnsamling og metodeutvikling. Anlegget mottok tekstiler fra hele Nord-Norge og sorterte dem manuelt i flere kategorier, inkludert for globalt gjenbruk, materialgjenvinning og avfall.

Beliggenhet og logistikk muliggjorde samarbeid med lokale aktører og ga tilgang til tekstilstrømmer som ellers ikke inngår i nasjonale datasett.

UTVILKINGS PROSJEKTER

UFF støtter flere utviklingsprosjekter i det globale sør. På UFFs nettsider finnes detaljert informasjon om mange av prosjektene.

Helse

Gapet mellom helsebehov og tilgjengelige ressurser er alarmerende stort. I landene vi fokuserer på, forebygges ofte ikke forebyggbare sykdommer, og kurerbare sykdommer blir ofte ikke kurert. Dette resulterer i for tidlige dødsfall, redusert livskvalitet og økonomiske belastninger for millioner av mennesker i alle aldre.

Global solidaritet har vært avgjørende for å gjøre medisinske fremskritt tilgjengelige. Særlig var patentunntak for livreddende antiretroviral behandling på 2000-tallet viktig i kampen mot aids. I tillegg har støtte til nasjonale helsesystemer i sårbare land vært kritisk. Når det gjelder tuberkulose, er ny teknologi gjort tilgjengelig for lokalsamfunn, som muliggjør tidlig oppdagelse, rask diagnose og fullført behandling – og har reddet millioner av liv.

I 2024 donerte UFF 16 millioner kroner

Bærekraftig landbruk og miljø

Globalt er sult og underernæring et problem for millioner av mennesker, spesielt i rurale områder, hvor ekstrem fattigdom og matsikkerhetsutfordringer er dypt forankret.

Småskalabønder produserer opptil 70 % av maten som konsumeres i lav- og mellominntektsland.

De er pilarene i de globale matsystemene og ryggraden i landsbygdas økonomi. Selv der moderne teknologier finnes, når de ikke alltid småbøndene, da rådgivningstjenester og formidlingsverktøy er begrensede. Videre er småbønder ofte ekskludert fra den formelle økonomien, essensielle landbrukskjeder og tilgang til markeder i den rurale økonomien.

Bønder fra Farmers' Club i Zimbabwe

Barn som nyter rent kildevann fra en brønn

Lokalsamfunnsutvikling

Når mennesker går sammen om lokal utvikling under organiserte strukturer med tydelig lederskap og velfungerende demokratiske arenaer, kan lokalsamfunn utløse sine evner. De overrasker ofte seg selv med rikdommen i visjoner og kreativitet. Slike samfunn er bedre rustet til å dekke behov og møte lokale utfordringer.

Å høre til i et fellesskap gir en følelse av tilknytning og styrke. Det gir tilgang til støtte og gir også en grunn til å utvikle den. Robusthet springer ut av samhold.

Samhold er særlig nødvendig der mennesker lever under begrensninger av fattigdom, enten i rurale omgivelser eller i storbyenes slum.

Hverdagen preges av små og store anstrengelser fra hvert samfunnsmedlem for å dekke grunnleggende behov, og disse innsatsene får samfunn til å fungere. Men verdifulle anstrengelser kan ødelegges på et øyeblikk – av en storm, styrtregn eller tørke, eller av endringer utløst av verdenshendelser langt borte.

Med stadig hyppigere klimakriser og katastrofer innser flere samfunn behovet for å bygge robusthet, enten gjennom matproduksjon, trygge boliger eller sikring av infrastrukturen samfunnet er avhengig av. De går også sammen for å forberede seg på endrede forhold.

Utdanning

Antall år på skole er en indikator brukt i Human Development Index.

De fleste barn i Guinea-Bissau går på skole i 3,7 år.

I Mosambik er det 3,9 år, i Malawi og Angola 5,2 og 5,8 år. India, med over 1,4 milliarder innbyggere, tilbyr 6,6 år skolegang for en enorm befolkning i et komplekst samfunn. Vi snakker om fremtidige generasjoner som skal bære utfordringene vi etterlater – med økende klimakatastrofer, kriger og ulikhet.

Disse tallene peker på en grunnleggende utfordring: Det trengs utdanning, og alt som hører med – skolebygg, møbler, bøker og annet undervisningsmaterieell.

*Det trengs millioner av lærere.
Det trengs finansiering.*

FREMTIDSPERSPEKTIVER

Sivilsamfunnsorganisasjoner i Skandinavia står nå ved et avgjørende veikryss.

I flere tiår har de spilt en sentral rolle i miljøbeskyttelse, sosial mobilisering og global solidaritet. **Nå utfordres dette arbeidet av direktiver med konsekvenser som ikke alltid reflekterer de skandinaviske erfaringene**, og av beslutninger som tas uten tilstrekkelig forståelse for hvordan markedsmekanismer og lokale praksiser henger sammen.

Avfallsrammedirektivet representerer mange viktige fremskritt og gir et felles utgangspunkt for høyere miljøambisjoner på tvers av EU. Samtidig harmoniserer enkelte bestemmelser dårlig med velfungerende lokale ordninger. **Et tydelig eksempel er kravet om at alt innsamlet tekstil skal klassifiseres som avfall allerede ved innsamlingspunktet. Dette bryter med den skandinaviske modellen, hvor innlevering av klær tradisjonelt forstås som en donasjon – ikke som avfallshåndtering.**

Her har borgernes sortering og sivilsamfunnets innsats skapt både miljømessige og sosiale gevinster. En slik praksis risikerer nå å bli undergravd på grunn av manglende kjennskap til dens virkemåte og verdi. Samtidig står tekstilgjenvinning overfor en reell kapasitetskrise. **Til tross for teknologisk innovasjon mangler tilstrekkelige anlegg og økonomiske insentiver til å skalere opp løsningene.**

Resultatet er at enorme mengder tekstiler samles inn til sortering uten å finne mottakere. I denne situasjonen er eksport en nødvendig og dokumenterbar løsning: **Klær egnet for gjenbruk kan sendes til markeder med både etterspørsel og profesjonell praksis**, mens tekstiler som kan materialgjenvinnes, kan eksporteres til sorteringsanlegg med kapasitet, kompetanse og tilknyttede industrielle bruksområder. Dette er **ikke en nødløsning – men en integrert del av en sirkulær løsning.**

Anbefalinger til myndighetene:	Anbefalinger til sivilsamfunnsorganisasjonene:
- Anerkjenn gjenbruk som førsteprioritet. - Utform lovverk som bygger på avfallshierarkiet. - Beskytt det ideelle sivilsamfunnet. Gi rom for sosiale aktører som leverer dokumenterte resultater. - Gjør innsamling og sortering kostnadsfritt. Innsamlingsorganisasjoner bør ikke pålegges å betale for å samle inn tekstiler eller for å levere fra seg det som må sorteres ut som avfall. Slik stra/es aktører som utfører en viktig samfunns-oppgave. - Innfør reelt produsentansvar. Bruk resirkulerte materialer lovpålagt og dokumenterbart. - Etabler midlertidig støtteordninger. Sørg for at organisasjoner og sorteringsanlegg kan overleve frem til et velfungerende produsentansvarssystem er på plass.	- Fortsett – men bli skarpere. Dokumenter praksis og vis resultater. - Styrk fagligheten. Kvalitet, åpenhet og profesjonalitet er veien til fremtidens legitimitet. - Snakk med én stemme. Del erfaringer på tvers av Norden og stå samlet om økonomisk, sosial og miljømessig bærekraft.

REFERANSER

1. Avfallshierarkiet
https://environment.ec.europa.eu/topics/waste-and-recycling/waste-framework-directive_en

2. The Federation Humana People to People
<https://www.humana.org/>

Profesjonelle nettverk

3. Sirk Norge: <https://www.sirknorge.no/>

4. Forum for utvikling og miljø: <https://forumfor.no/>

5. Innsamlingskontrollen
<https://www.innsamlingskontrollen.no/>

6. Miljøfyrtårn
<https://www.miljofyrtarn.no/>

7. Climate impact of Swedish clothing consumption, contribution of life cycle phases. Mistra Dialogues, Investor Brief: Sustainability in textiles and fashion, 2020
https://mistradialogue.org/wp-content/uploads/2022/09/mistradialogue_rapport_investor_brief_textiles_final.pdf

8. The Waste Framework Directive
https://environment.ec.europa.eu/topics/waste-and-recycling/waste-framework-directive_en

9. Mepex Consult AS
<https://mepex.no/en/forside/>

10. Textile Transparency Report
<https://uffnorge.org/wp-content/uploads/2018/12/Mepex-UFF-NO-TTR-2023-final.pdf>

11. Exports of Nordic Used Textiles: Fate, benefits and impacts. Nordic Council of Ministers, 2016
<http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1050717/FULLTEXT03.pdf>

12. EU strategy for sustainable and circular textiles
https://environment.ec.europa.eu/publications/textiles-strategy_en

13. The OR Foundation
<https://theor.org/>

14. Dead white man’s clothes
<https://deadwhitemansclothes.org/intro>

Noen av de viktigste studiene er disse:

15. The Socio-Economic Impact of Second-Hand Clothes in Africa and the EU27+, Oxford Economics, 2024
<https://secondhandclothingimpactreport.humana.org/reuse-report/>

16. An evaluation of the socio-economic and environmental impact of the second-hand clothes trade in Ghana, GUCDA, 2024
<https://usedclothinggh.org/published-papers/an-evaluation-of-the-socio-economic-and-environmental-impact-of-the-second-hand-clothes-trade-in-ghana/>

17. Current status of Mozambique’s second-hand clothing market: opportunities and challenges
<https://indd.adobe.com/view/7fb110f-3339-4173-aa67-b6bf44d1dcf2>

18. Replacement rate 50%
https://www.rodekors.dk/sites/rodekors.dk/files/2021-10/FINAL%20Klimaeffekten%20af%20genbrug_rapport_16%20juni.pdf

UFF

Utholdbarhet og Friskhet

Klær, sko og tekstiler
blir til utdanning, mat og medisiner

UFF er en del av Utholdbarhetsprogrammet